

Mijn favoriete plant

Toen mij werd gevraagd of ik in deze rubriek ook zou willen meedoen en welke plant dat dan zou zijn, had ik weinig moeite die prompt te noemen: *Quercus pontica*. Deze eik heeft voor mij en mijn vrouw zulke mooie herinneringen, dat ze als onze lievelingseik kan worden beschouwd.

Dit heeft vele redenen. Het mooi gezaagde grote blad, dat lijkt op een breed Tamme kastanje blad en dat in de

herfst mooi geel verkleurt. De sterk vertakte groeiwijze direct vanaf maaiveldhoogte. De prachtige grote knoppen. De grote eikels die al op jonge leeftijd zeer vroeg rijp zaad geven en dan de langzame groei in een bolronde vorm. Ook de mannelijke bloeiwijze in hangende katjes van 20 cm lengte en de vrouwelijke bloeiwijze met de typerende met drie vleugels uitgeruste stampers -typisch *Quercus*-zijn op ooghoogte te bewon-

deren.

Het wordt geen grote boom, maximaal 7 m hoog en even breed. Zaailingen gaven als tienjarige bomen, nog maar 60 cm hoog, reeds eikels.

Hoe ik met deze interessante eik kennis maakte en wat daarna gebeurde, is een uitgebreid verhaal. In 1939

Het verplanten o.l.v. tuinbaas Warre Blaas van de *Quercus pontica* met een vorstkluit op 31 januari 1964

De 70-jarige *Quercus pontica* zoals hij heden ten dage is te bewonderen in Trompenburg
Foto: Wout Kromhout

kreeg ik voor het behalen van mijn HBS-B diploma van mijn vader 100 gulden, met de voorwaarde er bomen van te kopen voor Arboretum Trompenburg. Ik mocht mee met de hortulanus van Diergaard Blijdorp Schoonderbeek naar kwekerijen. Heden ten dage staan er op Trompenburg nog 10 bomen die ik kocht van dat geld, waaronder één (van de oorspronkelijke twee) *Quercus pontica*, afkomstig van kwekerij Hesse in Weener (Duitsland), maar die we toen als zodanig niet kenden. Die twee *Quercus pontica* werden geplant links en rechts van het bruggetje naar de Goudvissenvijver. Eén ging er echter dood, waardoor de symmetrie in de stijltuin was verbroken. De overgeblevene werd té groot voor die plek. Met 3 jaar voorbereiding door afsteken van wortels, werd

deze in januari 1964 verplant tijdens een vorstperiode met stijf bevroren kluit, naar de huidige standplaats.

Gezien de vele goede eigenschappen van deze eik ontstond bijna automatisch het verlangen om hem ook in zijn natuurlijke habitat te bezoeken.

Hayrettin Karaca (Istanbul) was vice-president van de International Dendrology Society (IDS), ik was president. Ik nam contact met hem op

en hij was bereid een excursie naar Noord Oost Turkije te organiseren in oktober 1988. Wij vertrokken vanuit Istanbul in twee landrovers richting habitat van de *Quercus pontica*. Onderweg bezochten we een enclave van *Cedrus libani*, gelegen halverwege aan de kust van de Zwarte Zee. Deze Ceder komt veelvuldig voor in het Taurusgebergte langs de Turkse zuidkust. Wij overnachtten in Artvin, doch niemand kon vertellen waar de *Quercus pontica* te vinden was.

Dan maar naar Staatsbosbeheer, welke ons verwees naar hun vestiging in Cagiranhaya. Daar aangekomen maakten we een afspraak voor de volgende dag. Karaca ging met een groepje naar elders. Mijn vrouw en ik kregen een aparte gids die ons ergens hoog in de bergen zou brengen waar waarschijnlijk *Quercus pontica*

Onze chauffeur, zijn gezin en mijn vrouw

Foto: Dick van Hoey Smith

Quercus pontica en *Picea orientalis* in de Kara Dag
Foto: Dick van Hoey Smith

groeide. Hij haalde ons op in een 4-wiel drive pick-up en we reden tot onze verbazing het dorp in. Hij stopte, wees naar mijn fototoestel, floot luid en daar kwamen van alle

kanten zijn vrouw en 6 kinderen aangerend. Toen waren we klaar voor de tocht naar boven.

Over onbeschrijfelijk slechte wegen met diepe karrenspo-

ren gingen we naar boven. Soms schuurde de onderkant van de wagen over de grond en wij verwachtten elk moment te stranden. Dat gebeurde gelukkig niet en plots zag ik de eerste *Quercus pontica* vlak langs de weg. Op 1400 m stopten wij en gingen het veld in. We zagen hele berghellingen begroeid met *Q. pontica*, met er boven uitstekend compacte donkergroene *Picea orientalis*.

Als enige onderbegroeiing zagen wij *Sorbus aucuparia*, *Ilex colchica*, *Prunus laurocerasus*, *Sambucus racemosa* en *Vaccinium arctostaphylos*. Deze laatste was opgejaagd tussen de andere ondergroei en was meer dan 2 m hoog. De positie van *Q. pontica* in Kara Dag loopt door kaalslag groot gevaar. De dunne knuppels worden in het dal in de spaanplaatfabriek verwerkt. Dit om plaats te maken voor herbeplanting met *Picea orientalis* en *Abies nordmanniana*.

Wij waren er precies op de juiste tijd voor het verzamelen van eikels en allen, inclusief de gids, waren daar een uur mee bezig. Toen reeds viel me op dat de eikels veel ronder waren dan die welke we op Trompenburg verzamelden. Ook de planten die

Hayrettin Karaca toont de grote bladeren van de Kara Dag-vorm
Foto: Dick van Hoey Smith

Zaailingen van *Quercus pontica*: rechts de Hesse-vorm, links de veel grotere Kara Dag-vorm.

Foto: Dick van Hoey Smith

er uit kwamen hadden grote bladeren met diep gezaagde vorm. Ik noemde deze eik *Quercus pontica* 'Kara Dag', naar de vindplaats. Is het correct zo'n cultivarnaam te geven? Of moet het een subspecies worden of een variëteit? Immers, in die gehele streek zijn alle *Q. pontica* uniform en de eerste zaailingen geven hetzelfde grote blad en ronde eikels, dus de 'Kara Dag' vorm.

Hierna reden we door naar 1850 m, doch daar waren de eikels pas half volgroeid, zodat we die niet meenamen. Wel stak ik in een beukenbos

drie jonge zaailingen van *Fagus orientalis* uit de grond. Deze zaailingen hebben zich op Trompenburg prachtig ontwikkeld. De bladeren hebben de dubbele grootte van *F. sylvatica*, zijn zowel boven als onder sterk behaard en de knoppen zijn bijna 3 keer zo lang. Zomaar in het wild opgetrokken, dus geen selectie.

Op tijd waren we terug bij Staatsbosbeheer en wachtten op de andere groep. Dit duurde vreselijk lang en wij hadden honger. In een hoekje zaten 4 Turken te bridgen. Wij keken toe en stelden vast dat ze het heel goed deden. Intussen was de honger heviger geworden en mijn vrouw liet met haar handen de vorm van een ei zien. Zij begrepen het en binnen de kortste keren

stonden de gebakken eieren op tafel. En nog steeds geen reisgenoten.

Wij gingen maar buiten op een bankje zitten voor het hospitaal. Een arts sprak ons aan die in Holland had gestudeerd en dus vloeiend Nederlands sprak. Eindelijk kwam de andere groep en konden we naar bed.

Ieder die geïnteresseerd is, kan ik eikels zenden van zowel de Hesse-vorm als van de Kara Dag vorm. Uiteraard zo lang de voorraad strekt. Wel graag een klein monsterzakje gefrankeerd met € 0,88 aan postzegels meesturen. Ieder dient deze eik te bezitten. Het Engelse gezegde is immers 'Wil je een plant behouden, geef die dan weg'.